



ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Ή ΦΟΥΣΑ ΚΟΙΝ/ΤΑΣ ΜΥΧΟΥΣ  
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΛΕΣΒΟΥ\*

\*Από τόν  
ΓΕΩΡ. Μ. ΧΟΥΤΖΑΙΟ\*\*

ΘΕΣΗ: Η θέση Άγιος Ιωάννης ή Φούσα Μυχούς βρίσκεται σε απόσταση 1 Km περίπου δυτικά του χωριού Μυχού, έπαρχίας Μυτιλήνης. Η μετάβαση γίνεται με αυτοκίνητο που περνά μέσα από το χωριό και στή συνέχεια με πεζοπορία 100 m (άγροτικός δρόμος Μυχούς-Άγιος Ιωάννης). Το σπήλαιο βρίσκεται περίπου στο μέσο του λόφου Φούσα, μέσα στο έλαιόκτημα του κ. Προκοπίου Ζητιανέλλη, ενώ το εκκλησάκι του Άγιου Ιωάννου βρίσκεται στο τέρμα του παραπάνω άγροτικού δρόμου, στή κορυφή του διπλανού λόφου προς τό λόφο με τό σπήλαιο. Καί από τούς δύο λόφους ή θέα προς τόν κόλπο τής Γέρας είναι ωραιότατη.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ: Τό σπήλαιο γίνεται γνωστό με τό 174/29-4-1981 έγγραφο τής Κοινοτήτας Μυχούς προς τόν συγγραφέα του παρόντος κειμένου. Η έξερεύνηση έγινε τόν Ιούλιο 1981 από τόν συγγραφέα με τήν βοήθεια του άδελφου του Θεοδώρου Χουτζαίου, κτηνιάτρου, καί άμειβόμενο βοηθητικό προσωπικό.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ: Η περιοχή άποτελείται από σειρές μαρμάρων μαζί με σχιστόλιθους, συνιστάμενες από συμπαγή μάρμαρα λευκά μέχρι μπλέ ή τεφρά καθώς καί δολομίτες, μεγάλου πάχους. Επίσης κατά θέσεις έχουμε φυλλώδη μάρμαρα με έναλλαγές άνοιχτόχρωμων καί σκοτεινόχρωμων στρωμάτων, καθώς καί πράσινους σχιστόλιθους κυρίως συμπαγείς καί σε μικρά στρώματα. Η ηλικία τών πετρωμάτων αύτων είναι μάλλον αύτή του κυρίως Περμίου. Σημειώνεται ή ύπαρξη βιομηχανικών μονάδων έκμετάλλευσης τών μαρμάρων.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ: Τό στόμιο του σπηλαίου, διαστάσεων 1.30mX0.70m, έχει προσανατολισμό προς νότον, φράζεται δέ από μεγάλους πυκνούς θάμνους κρίνων (*Quercus Coccifera*). Στην είσοδο του σπηλαίου ύπάρχουν σκαλοπάτια από άκατέργαστο βράχο, τοποθετημένα όμως από ανθρώπινο χέρι. Επίσης δίπλα στο στόμιο ύπάρχουν μαρμαρίνες πλάκες, άκανόνιστου σχήματος, με τίς όποιες κατά τό παρελθόν κλεινόταν ή είσοδος του σπηλαίου.

Μετά τήν είσοδο στο σπήλαιο ύπάρχει σχετικά χαμηλός διάδρομος με μήκος περίπου 8 m. Στή συνέχεια τό ύψος του σπηλαίου γίνεται περίπου 5 m, όπου ύπάρχει μικρός κυκλωτερής θάλαμος. Ο θάλαμος αύτός παρουσιάζει μικρό κώλωμα σε ύψος 1.5 m από τό δάπεδο του σπηλαίου. Άριστερά καί δεξιά του θαλάμου ύπάρχουν δύο διάδρομοι.

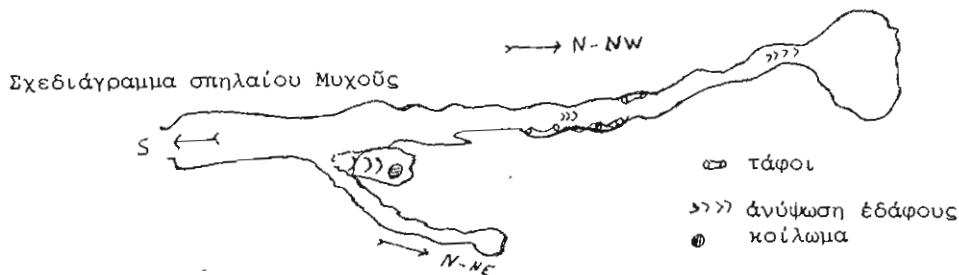
Ο άριστερός διάδρομος είναι ο κύριος διάδρομος του σπηλαίου. Είναι άνηφορικός με κλίση 30° περίπου, ενώ στο άριστερό του μέρος παρουσιάζεται

\* The cave of Agios Ioannis or Foussa of the Island of Lesbos

\*\* HOUTZEOS, G., Valaoritou 23 A, Mytilene, Greece

κράσπεδο από αργιλλικό ύλικό σέ μήκος μερικῶν μέτρων, μέ πάχος 10cm καί πλάτος 10cm, ἐνῶ τό ἔδαφος εἶναι σκεπασμένο μέ terra rossa. Ὁ σχηματισμός αὐτός δείχνει τήν ροή νεροῦ κατά τήν περίοδο τῶν βροχῶν. Μετά μικρή διαδρομή στό δεξιό μέρος τοῦ διαδρόμου ὑπάρχει ἕνας παλαιοχριστιανικός τάφος. Αὐτός βρίσκεται στή βάση πλευρικοῦ ἀψιδωτοῦ διαδρόμου ὕψους περίπου 1m καί μήκους 4m, ἀνοιχτοῦ καί ἀπό τίς δύο μεριές. Μία αργιλλική πλάκα ἀγνώστου λοιπῆς σύστασης, χωρίζει τό διάδρομο αὐτόν σέ δύο μέρη (ἡ πλάκα εἶναι ὀριζόντια καί ἔχει πάχος 2cm περίπου): τό κάτω ὅπου εἶναι ὁ τάφος καί τό πάνω (βλέπε φωτογραφία). Μέσα στόν τάφο αὐτόν βρέθηκαν ἀνθρώπινα κόκκαλα. Ἐπίσης φαίνεται ὅτι προηγούμενοι ἐπισκέπτες ἔχουν ἀνασκάψει εὐτυχῶς μόνο τήν ἀρχή τοῦ τάφου, χωρίς νά καταστρέψουν τό κάλυμμα του.

Μετά τόν τάφο αὐτόν τό ὕψος τοῦ σπηλαίου κατά μήκος τοῦ κυρίου ἀριστεροῦ διαδρόμου ξεπερνᾷ τά 25m καί παρουσιάζει τήν ἐξῆς κατασκευή: λόγω τῆς διαλυτικῆς δράσης τοῦ νεροῦ ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ τά διάφορα εὐδιάλυτα πετρώματα καί χῶματα κατά τή διάρκεια μεγάλου χρόνου (χιλιάδες ἤ ἑκατομύρια χρόνια), ἔχουν δέ ἀπομείνει τά συμπαγή μαρμάρινα τοιχώματα τοῦ διαδρόμου, ἐνῶ ὁ θόλος τοῦ σπηλαίου ἀποτελεῖται ἀπό μερμάρινα ὑπολείμματα πού σχηματίζουν ὠραιότατα περίπλοκα συμπλέγματα. Σέ ὕψος 13m περίπου ἀπό τό δάπεδο τοῦ διαδρόμου, τά τοιχώματα παρουσιάζουν προεξοχές τῶν ὁποίων τό "γεῖσο" ἔχει στρωθεῖ μέ ἐρυθρό ὑλικό. Ὁ σχηματισμός τους ὀφείλεται μᾶλλον στό ὑλικό πού φέρνει τό νερό πού πέφτει ἀπό τήν ὀροφή τοῦ σπηλαίου κατά τή διάρκεια τῶν βροχῶν (ἀνάλογη εἰκόνα εἶδαμε καί στό σπήλαιο τοῦ Λιάκα στόν Ἀσώματο). Τολμοῦμε νά διατυπώσουμε τήν ἄποψη ὅτι ἴσως μερικοί ἀπό αὐτούς νά ἔχουν γίνει ἀπό ἀνθρώπινο χέρι, ἴσως μέ σκοπό διακοσμητικό. Γιατί ἀπό τό διάδρομο τοῦ σπηλαίου εἶδαμε πίσω ἀπό ἕνα τέτοιο σχηματισμό ἕνα παλαιοχριστιανικό τάφο, μέ ἀνοιχτό τό μπροστινό στόμιο ὅπως ὁ προηγούμενος τάφος. Λόγω τοῦ ὕψους καί τῆς ἔλλειψης σκάλας δέν μπορούμε νά δόσουμε περισσότερες λεπτομέρειες γιά τόν τάφο αὐτόν. Μία μικρή ἀνασκαφή πού ἔγινε στό διάδρομο κάτω ἀπό τόν τάφο αὐτόν μάς ἔδειξε τήν ὕπαρξη σάπιου ξύλου. Πιθανόν αὐτό νά εἶναι ὑπόλειμμα ξύλινης σκάλας ἢ ἰκρίωματος μέ τό ὅποιο οἱ κάτοικοι τοῦ σπηλαίου ἀνέβαιναν μέχρι τό ὕψος αὐτό. Σέ μικρή ἀπόσταση ἀπό τό σημεῖο αὐτό βρίσκονται δύο ἀκόμα παλαιοχριστιανικοί τάφοι



στό άριστερό καί δεξιό μέρος του άριστερου κυρίου διαδρόμου του σπηλαίου, στο επίπεδο του εδάφους, καί σε μεγαλύτερο βάθος μέσα στο σπήλαιο, παρόμοιας κατασκευής με τους προηγούμενους.

Μετά τους τελευταίους αυτούς τάφους άκολουθεί πορεία μέσα σε σιγμοειδή ψηλό διάδρομο, μεταβλητού πλάτους, που οδηγεί σε μία στένωση όπου υπάρχει φυσικό σκαλοπάτι ύψους 1m περίπου. Μετά την άνύψωση αυτή το έδαφος γίνεται περισσότερο άνηφορικό. Ύστερα από διαδρομή 20m περίπου υπάρχει δεύτερο φυσικό σκαλοπάτι ύψους περίπου 1.80m. Μετά την άνύψωση αυτή άκολουθεί άνηφορικός διάδρομος μερικων μετρων, που οδηγεί μέσα σε επίπεδο κυκλικό δωμάτιο με ωραιότατο σχηματισμό θόλου, με διάμετρο περίπου 8m. Το θολωτό αυτό δωμάτιο άποτελεί καί το τέρμα του άριστερου διαδρόμου του σπηλαίου. Έτσι ο άριστερός διάδρομος παρουσιάζει συνολικό μήκος 85m, μέσο πλάτος 2m, ύψος μεταβλητό μέχρι 25m καί γενική κατεύθυνση Β-ΒΔ.

Ο δεξιός διάδρομος, που υπάρχει μετά την είσοδο στο σπήλαιο, έχει γενική κατεύθυνση Β-ΒΑ καί συνολικό μήκος περίπου 20m, ενώ το μέσο ύψος του είναι περίπου 0.70m. Έτσι προχωρεί κανείς μέσα σ' αυτόν έρποντας ή γονατιστός. Καί τά τοιχώματα του διαδρόμου αυτού είναι καθ' όλοκληρίά μαρμάρινα με λεϊα τοιχώματα. Λόγω της κλίσεως του εδάφους ο διάδρομος αυτός μάλλον κατακλύζεται από τά νερά που τρέχουν πάνω στο έδαφος του σπηλαίου κατά την περίοδο των βροχων, σχηματίζοντας λίμνη. Τά νερά αυτά σιγά-σιγά φεύγουν πιθανότατα από μικρές ρωγμές του εδάφους.

Γενικά τά μαρμάρινα τοιχώματα του σπηλαίου είναι σχεδόν παντού λεϊα, ενώ κατά θέσεις υπάρχουν μικροί στροβιλώδεις σχηματισμοί, που με τη κανονικότητα που παρουσιάζουν καί τη λευκορόδινη δψη τους σχηματίζουν ένα ωραίο φυσικό διάκοσμο του σπηλαίου. Πουθενά μέσα στο σπήλαιο δέν βρέθηκε σταλακτιτικός ή σταλαγματικός σχηματισμός.

**ΣΠΗΛΑΙΟΓΕΝΕΣΗ:** Το σπήλαιο έχει σχηματιστεί από την διαλυτική δράση του νερού πάνω στα άσβεστολιθικά πετρώματα κατά μήκος της σχεδόν κατακόρυφης διάκλασης που διασχίζει τους μαρμάρινους σχηματισμούς του λόφου.

**ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ:** Γενικά τό σπήλαιο παρουσιάζει κατά τόν μήνα Ιούλιο μέση θερμοκρασία 16-18°C, ενώ η έξωτερική θερμοκρασία ήταν 30°C. Το σπήλαιο έχει υγρασία 70-80%. Η υγρασία αυτή είναι έμφανής στο υγρό δάπεδο. Παρατηρήθηκε άκόμα να πέφτουν σταγόνες βροχής από δύο θέσεις της όροφης του σπηλαίου. Παρ' όλο που φαίνεται να είναι κλειστό σπήλαιο, έν τούτοις αερίζεται ίσως από μικρές όπες της όροφης, γιατί καμιά άναπνευστική δυσχέρεια δέν παρουσιάστηκε ούτε έσβησε ή φλόγα του άναμμένου. κεριού,

**ΒΙΟΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ:** Μέσα στο σπήλαιο βρέθηκαν σαλιγκάρια (*Helix*) καί διάφορα άρθρόποδα (*Scolopendra* κν. *sarantapoda* ρούσα, σκρόφα).

ΒΟΤΑΝΙΚΗ:Στήν είσοδο του σπηλαίου υπάρχουν πυκνοί ψηλοί θάμνοι από πρί-  
νους (*Quercus Coccifera*). Επίσης μυρσινιές (*Myrtus Communis*), πιτραμήθρες  
(*Pistacia Terebinthus*) και σε μικρή απόσταση συκιά (*Ficus Carica*) και έ-  
λιά (*Olea Europaea*).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: Ο Ι.Δ.Κοντής στο έργο του "Η ΛΕΣΒΟΣ ΚΑΙ Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΗΣ  
ΑΚΤΗ"-1975 γράφει: "Κοντά στο Κάτω Τρίτος, σ' ένα έρειπωμένο έκκλησάκι του  
"Αγίου Γιάννη (*Koldsey*) βρέθηκαν αρχιτεκτονικά μέλη ενός έλληνιστικού  
κτιρίου:κομμάτια από ίωνικό τοιχοβάτη κι ένα μαρμάρινο επίκρανο παραστά-  
δας, με γλυπτή διακόσμηση, από λέσβιο, ίωνικό κυμάτιο και διπλή έλικα στη  
γωνιά.Τά μέλη αυτά, και μάλιστα τό επίκρανο, είναι κομψότατα και η έργα-  
σία τους είναι άριστη.Φαίνεται ότι άνηκαν σ' ένα μικρό ιερό". Επίσης: "  
"Έτσι στο Κάτω Τρίτος παρουσιάζονται σε σημαντική έκταση γύρω στην έκ-  
κλησία του χωριού, και προπάτων στο Μετόχι, παλαιοχριστιανικά και άρχαϊα  
οίκιστικά λείψανα". Διάφορα ευρήματα επίσης άνασκάφτηκαν μέσα στο κτήμα  
του κ.Φραντζή Χατζηχριστόφα, σε μικρή απόσταση από τό σπήλαιο.Πρέπει έ-  
πίσης νά σημειωθεί ότι στον άρχαϊο χώρο της λέσβου πού έχει συντάξει  
ο Ι.Δ.Κοντής έχει σημειωθεί άρχαϊος οίκισμός "Φούσα" στη θέση του ση-  
μερινού χωριού Μυχού από τά χρόνια της Χαλκοκρατίας.

Από τά παραπάνω βγαίνει τό συμπέρασμα ότι η περιοχή γύρω από  
τό σπήλαιο γνώρισε έντονη δραστηριότητα κατά τό παρελθόν. Έτσι η άνευ-  
ρεση τών παλαιοχριστιανικών τάφων μέσα στο σπήλαιο θά πρέπει νά συνδε-  
θεί με τήν ύπαρξη παλαιοχριστιανικού ναού ή μοναστηριού στη θέση του  
σημερινού Αγίου Ιωάννου. Ίσως δέ διάφορα αίτια (όπως π.χ.οι διωγμοί  
τών πρώτων Χριστιανών ή και οι ήσυχαστικές τάσεις πού εκδηλώθηκαν στο  
νησί κατά τόν 4<sup>ο</sup> μ.Χ.αίώνα υπό τήν ήγεσία του Γρηγορίου Παλαμά) νά τούς  
όδηγήσαν νά χρησιμοποιήσουν τό σπήλαιο σαν καταφύγιο ή για τήν ταφή  
τών διακεκριμένων προσώπων τους.

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ:Σύμφωνα με τά λεγόμενα τών χωρικών μέσα στο σπήλαιο συναντά  
κανείς ένα πέτρινο μπαούλο, πού πολλοί λέγουν ότι έξωτερικά έχει ξένες  
γραφές, ένα φούρνο και μιá πέτρινη καμπάνα. Από τήν έξερεύνηση πού έγι-  
νε προέκυψε ότι τά άναφερόμενα άντιστοιχοϋν σε διάφορους σχηματισμούς  
του σπηλαίου π.χ.ο φούρνος είναι ο άνοιχτός τάφος, οι ξένες γραφές είναι  
οι στροβιλώδεις σχηματισμοί πάνω στα πέτρινα τοιχώματα του σπηλαίου, η  
καμπάνα είναι οι περίπλοκοι σχηματισμοί τών θόλων του σπηλαίου.Σημειώ-  
νεται ότι πουθενά δέν βρέθηκαν χριστιανικά σύμβολα.

Επίσης σύμφωνα με τίς ίδιες φήμες στο βάθος του σπηλαίου υπάρ-  
χει νερό, ή ροή του οποίου άκούγεται με μορφή καταρράχτη ή σχηματίζει  
λίμνη.Τό πιθανότερο είναι ότι οι κάτοικοι έπισκέφτηκαν τό σπήλαιο κατά  
τή διάρκεια του χειμώνα, όποτε καθώς άναφέρθηκε υπάρχει ροή νερού.

Υπάρχει ακόμα η παράδοση ότι όποιος μπει μέσα στο σπήλαιο χάνε-

ται καί δέν ξαναβγαίνει ζωντανός.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:Τό σπήλαιο τῆς Μυχοῦς εἶναι τό ὠραιότερο σπήλαιο τῆς Λέσβου, ἄν καί στερεῖται σταλακτιτικοῦ ἢ σταλαγματικοῦ διακόσμου. Πλήν τούτου ἡ ἀνεύρεση τῶν παλαιοχριστιανικῶν τάφων τοῦ προσδίνει ἕνα ἀκόμα ἰδιαίτερο χαρακτήρα καί σημασία γιά τόν Χριστιανικό κόσμον τοῦ νησιοῦ.

Τά παραπάνω πλεονεκτήματα σέ συνδυασμό μέ τήν εὐκόλη προσπέλαση σ' αὐτό ἐπιβάλλουν τήν ἀμεση τουριστική ἀξιοποίηση τοῦ σπηλαίου, ὥστε νά ἀποτελέσει ἕνα οἰκονομικό πνεύμονα καί ἀξιόλογο τουριστικό πόλο ἔλξης τῆς περιοχῆς, πού σημειώνεται ὅτι δοκιμάζεται ἔντονα ἀπό τήν ἀστυφυλία. Γιά τήν ἀξιοποίηση τοῦ σπηλαίου ἀπαιτοῦνται οἱ ἑξῆς ἐργασίες: 1) ἡ κοπή δῶλων τῶν θάμνων πού βρίσκονται μπροστά στήν εἰσοδο 2) ἡ τοποθέτηση σιδερένιας θύρας στήν εἰσοδο, ὥστε νά ἀποφευχθεῖ ἡ καταστροφή τῶν τάφων. Σημειώνεται γιά χάρη τῶν ἐπιδόξων ἀρχαιοκαπήλων ὅτι οἱ Χριστιανοί, ὅταν θάβουν τούς νεκρούς τους, δέν τοποθετοῦν μέσα στοῦς τάφους πολύτιμα ἀντικείμενα τῶν νεκρῶν. 3) ὁ ἠλεκτροφωτισμός τοῦ σπηλαίου 4) ἡ τοποθέτηση δύο κλιμάκων (σκάλες) ὕψους 1-2 m καί στίς δύο θέσεις ὅπου τό σπήλαιο παρουσιάζει ἀνύψωση τοῦ ἐδάφους. 5) ὁ διορισμός ἑνός κατάλληλου προσώπου, πού θά ἔχει ὀλη τήν ἐποπτεία τοῦ σπηλαίου καί τήν μέ εἰσιτήριο εἰσοδο τῶν ἐπισκεπτῶν σ' αὐτό.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Στόν ἴδιο λόφο Φούσα, σέ μικρό ὕψος καί ἀπόσταση ἀπό τό σπήλαιο, ὑπάρχει τεράστιο καρστικό φρέαρ. Ἐχει κατακόρυφα λεῖτα κυλινδρικά τοιχώματα, μέ βάθος 30m καί διάμετρο 7m. Στό βάθος τοῦ φρέατος ὑπάρχουν 3 ἀνοίγματα, ἕνα πρὸς τά δυτικά καί τά ἄλλα δύο πρὸς τά βόρεια, μέ τά ὁποῖα τό φρέαρ προχωρεῖ σέ ἀγνωστό βάθος.

Σύμφωνα μέ τούς χωρικούς τό φρέαρ αὐτό συγκοινωνεῖ μέ τό σπήλαιο, πράγμα πού δέν διαπιστώθηκε ἀπό τήν ἐξερεύνηση του.

#### SUMMARY

The site of Agios Ioannis or Fousa lies 1 Km westwards of the village Mychou.

The entrance of the cave with dimensions of 1.30mX0.70m is facing south, whereas in the front of the entrance there are hand-made rocky steps.

Beyond the entrance, there is a low corridor 8m long, leading into a roundish room and its height is about 5m. At both sides of the room two corridors start. The one of them is the main corridor of the cave with a depth (from the entrance of the cave) of 85m. Its height is about 25m. The ground is covered by "terra rosa". There are four ancient-Christian graves: Three of them on the level of the ground and the fourth one 20m higher. The right corridor is 20m long and its average height is about 0.70m.

There is no stalactitic or stalagmitic decoration, but there is a very beautiful and impressive rocky formation of marble, like laces, on the roof of the cave. The walls are formed of marble with milky-rose surfaces and deep engraved lines on them.

The temperature is about 16-18°C and the humidity 70-80%.

#### ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

Θεωρώ απαραίτητο μετά τη σχετική συζήτηση που έγινε στο 1<sup>ο</sup> Πανελ - λήνιο Σπηλαιολογικό Συνέδριο να δώσω τις ακόλουθες εξηγήσεις:

1) Είμαι ένας αρχάριος έρευνητής σπηλαίων χωρίς καμιά προηγούμενη σπηλαιολογική εμπειρία. Τά μόνα σπήλαια στα όποια έχω μπει είναι τό σύνολο σχεδόν τών σπηλαίων τής Λέσβου. Ός έκ τούτου πολλές άτέλειες καί έλλείψεις πού υπάρχουν στήν προκαταρκτική αύτή άνακοίνωση παρακαλώ νά κριθούν μέ κατανόηση καί έπιείκεια.

2) Δέν είμαι αρχαιολόγος γιά νά γνωματεύσω γιά τούς τάφους. Στηρίχτηκα σέ διαπιστώσεις δύο αρχαιολόγων, στους όποιους έδειξα τις φωτογραφίες.

3) Οι τιμές τής ύγρασίας έγιναν μέ πρόχειρο ύγρόμετρο πού υπάρχει σέ σχολείο τής Μυτιλήνης.

4) Όπολείμματα τού ξύλου πού βρήκαμε κάτω άπό τόν δεύτερο τάφο τά έχουμε άφήσει στό ίδιο σημείο, έκτός άν έχουν παρασυρθεϊ άπό τό νερό.

5) Ό γνωμάτευση γιά τά φυτά πού υπάρχουν κοντά στό σπήλαιο (μέσα στό σπήλαιο δέν βρήκαμε καμιά χλωρίδα) έγιναν μέ τή βάση τις μικρές γνώσεις πού έχω άποκτήσει άπό τή σύνταξη μιās έργασίας γιά τή χλωρίδα τής Λέσβου μαζί μέ τόν φίλο δασολόγο Παναγιώτη Σεραϊδη.

6) Ό μαρμάρινη δομή τών τοιχωμάτων τού σπηλαίου στηρίζεται σέ δικιά μου μακροσκοπική παρατήρηση. Σέ μιá έπόμενη επίσκεψη θά πάρω δείγματα τών τοιχωμάτων καθώς καί ξύλο γιά άνάλυση καί ραδιοχρονολόγηση. Σημειώνεται ότι ή επίσκεψη στό σπήλαιο δέν είναι τόσο άπλη υπόθεση, γιατί ή φορητή ήλεκτρο γεννήτρια νοικιάζεται μέ μηνιαίο μίσθωμα 5000 δραχμών. Ό μέχρι σήμερα δαπάνη γιά τήν μελέτη τών σπηλαίων τής Λέσβου έχει φτάσει στό ποσό τών εξήντα χιλιάδων δραχμών, ένώ ή ένίσχυση πού πήραμε άπό τή Νομαρχία είναι μόνο τριάντα χιλιάδες δραχμές.

7) Δέν άμφιβάλλουμε ότι υπάρχουν άπειρώς ώραιότερα σπήλαια καί πολύ μεγαλύτερα άπό τό παραπάνω. Ό ένθουσιασμός πού έχω άπό τήν παρουσίαση τού σπηλαίου τής Μυχούς όφείλεται 1) στό ότι μιá άξιοποίηση του, πού νομίζω δέν άπαιτεί μεγάλο ποσό, θά ένισχύσει οικονομικά μιá περιοχή πού χαρακτηρίζεται άπό άφάιμαξη πληθυσμού. Γιά παράδειγμα αναφέρω ότι χωριό τής Λέσβου μέ πληθυσμό 7000 κατοίκων σήμερα έχει 2500 χιλιάδες πού οι περισσότεροι είναι γέροι. 2) Δίνω μιá άπόδειξη μαζί μέ τις άλλες πού υπάρχουν γιά τόν καθαρό έλληνικό καί χριστιανικό πληθυσμό τού νησιού σ' αύτούς πού επιβουλεύονται τήν άνεξαρτησία μας.